

**OPIS DZIAŁAŃ PRAWNYCH MAJĄCYCH NA CELU UZYSKANIE ZWROTU
NIERUCHOMOŚCI LEŚNYCH LUB ROLNYCH LUB UZYSKANIA
ODSZKODOWANIA ZA PRZEJĘTE NIERUCHOMOŚCI STANOWIĄCE
OBECNIE WŁASNOŚĆ OSÓB FIZYCZNYCH**

**I. DZIAŁANIE W PRZYPADKU STWIERDZENIA, ŻE DAWNY WŁAŚCICIEL
NIERUCHOMOŚCI ZOSTAŁ WYMIENIONY W ORZECZENIU
O PRZEJĘCIU MIENIA I W CHWILI WYDANIA TEGO ORZECZENIA
JESZCZE ŻYŁ.**

1. Sprawdzenie w orzeczeniu Prezydium Powiatowej Rady Narodowej o przejęciu mienia z danej miejscowości czy poprzedni właściciel nieruchomości został wymieniony w orzeczeniu mienia i w chwili wydania orzeczenia jeszcze żył.
2. Odnalezienie w Archiwum Państwowym w Rzeszowie Oddział w Sanoku dawnych dokumentów własnościowych tzw. LWH na nazwisko dawnego właściciela nieruchomości.
3. Zlecenie geodecie opracowania na podstawie dokumentów LWH kompletnej dokumentacji geodezyjnej dotyczących utraconych nieruchomości (wykazu zmian gruntowych, map).
4. Wystosowanie do konkretnego Nadleśnictwa lub Agencji Nieruchomości Rolnych na terenie których położone są nieruchomości pisma informującego o podjętych staraniach prawnych dotyczących zwrotu konkretnych nieruchomości (dołączenie map określających o jakie konkretnie nieruchomości chodzi).
5. Przeprowadzenie postępowań spadkowych po poprzednim właścicielu utraconej nieruchomości lub też ewentualnie po ich spadkobiercach, którzy już nie żyją.
6. Po uzyskaniu postanowień spadkowych wystąpienie do właściwego wojewody ze względu na miejsce położenia nieruchomości z wnioskiem o stwierdzenie nieważności orzeczenia Prezydium Powiatowej Rady Narodowej o przejęciu w danej miejscowości nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa w części dotyczącej dawnego właściciela nieruchomości wymienionego w orzeczeniu o przejęciu mienia.
7. Po uzyskaniu decyzji stwierdzającej nieważność danego orzeczenia o przejęciu mienia w części dotyczącej poprzedniego właściciela nieruchomości leśnych, powiadomienie na piśmie konkretnego Nadleśnictwa lub Agencji Nieruchomości Rolnych o fakcie wydania decyzji z podaniem jej dany, sygnatury oraz stwierdzenia czego ona dotyczy, tj. wskazania jakiego orzeczenia o przejęciu mienia.
8. W przypadku gdy konkretne Nadleśnictwo lub Agencja Nieruchomości Rolnych wystąpi do Wojewody o wznowienie postępowania administracyjnego zostanie ono wznowione i będzie się toczyło przed danym Wojewodą, który winien wydać w tym przedmiocie decyzję korzystną dla osoby starającej się o zwrot nieruchomości.
9. Od powtórnie wydanej przez danego Wojewodę decyzji konkretne Nadleśnictwo lub Agencja Nieruchomości Rolnych wniesie odwołanie do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest właściwy do rozpoznania tego odwołania.

10. W przypadku otrzymania od Ministra Rolnictwa niekorzystnej decyzji należy wnieść od niej w terminie 30 dni skargę za pośrednictwem Ministra Rolnictwa do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego domagając się uchylecia decyzji Ministra Rolnictwa.
11. W przypadku gdyby wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie był niekorzystny dla skarżącego to należy w terminie 7 dni od dnia jego ogłoszenia wystąpić o uzasadnienie wyroku na piśmie i jego doręczeniu wraz z uzasadnieniem skarżącemu.
12. Po otrzymaniu wyroku z uzasadnieniem należy w terminie 30 dni od dnia otrzymania wyroku wnieść skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego za pośrednictwem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie (przy wnoszeniu skargi kasacyjnej obowiązuje tzw. przymus adwokacko - radcowski).
13. Po uzyskaniu na drodze administracyjnej ostatecznej i korzystnej decyzji stwierdzającej nieważność orzeczenia o przejęciu mienia należy wystąpić do właściwego miejscowo sądu położenia nieruchomości z pozwem o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.
14. Po uzyskaniu korzystnego wyroku sądu i jego uprawomocnieniu należy w terminie do 6 miesięcy zgłosić fakt nabycia nieruchomości do Urzędu Skarbowego tytułem spadku po dawnym właścicielu nieruchomości lub jego dalszych spadkobiercach.
15. Należy uzyskać z sądu odpis prawomocnego wyroku o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym i złożyć go do właściwego Starostwa Powiatowego w Gorlicach z wnioskiem o ujawnienie w ewidencji gruntów właścicieli odzyskanych nieruchomości.
16. Po wprowadzeniu zmian do ewidencji gruntów należy uzyskać ze Starostwa wypisy z rejestru gruntów na odzyskane nieruchomości oraz na te podzielone (z których one powstały, a także mapę z tymi działkami i wystąpić do Sądu Rejonowego w Gorlicach Wydział V Ksiąg Wieczystych z wnioskiem o ujawnienie zmian w księgach wieczystych i założenie nowej księgi wieczystej na odzyskane nieruchomości.
17. Po założeniu nowej księgi wieczystej wszyscy właściciele muszą wystąpić do właściwego miejscowo Wójta z wnioskiem o rozgraniczenie nieruchomości w terenie. Wniosek taki należy złożyć przy pomocy geodety uprawnionego, któremu zostanie zlecone wykonanie rozgraniczenia.
18. Po uzyskaniu ostatecznej decyzji o rozgraniczeniu wszyscy właściciele winni wystąpić do właściwego Nadleśnictwa lub oddziału Agencji Nieruchomości Rolnych w wnioskiem o wydanie nieruchomości (procedura wydania opisana jest w porozumieniu podpisanym w październiku 2015 r. przez Zjednoczenie Łemków z Ministerstwem Środowiska i Dyrekcją Generalną Lasów Państwowych).

II. MOŻLIWOŚĆ DOCHODZENIA ODSZKODOWANIA OD SKARBU PAŃSTWA ZA PRZEJĘTE NIERUCHOMOŚCI

1. Odnosnie dawnych właścicieli nieruchomości przesiedlonych na Ziemię Zachodnie, którzy zostali ujęci w orzeczeniu o przejęciu mienia, istnieje możliwość czynienia starań o odszkodowanie za przejęte nieruchomości (w tym zabudowania) w części w której stanowią one własność osób fizycznych.

2. Termin na wniesienie pozwu o odszkodowanie wynosi 3 lata od pierwszego stwierdzenia nieważności orzeczenia o przejęciu mienia, a po tym terminie bezpowrotnie roszczenie o odszkodowanie ulega przedawnieniu i nie ma możliwości dochodzenia odszkodowania.
3. Odszkodowanie należy wnieść przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie właściwemu do miejsca położenia nieruchomości za którą dochodzone jest odszkodowanie.
4. Jeżeli kwota dochodzonego odszkodowania przewyższa kwotę 75.000,00 zł przeliczając na jedną osobę, która się stara o odszkodowanie, to pozew należy wnieść do właściwego Sądu Okręgowego dla siedziby Wojewody.
5. Jeżeli kwota dochodzonego odszkodowania jest mniejsza niż kwota 75.000,00 zł przeliczając na jedną osobę, która się stara o odszkodowanie, to pozew należy wnieść do właściwego Sądu Rejonowego dla siedziby Wojewody.
6. Opłata od pozwu o odszkodowanie wynosi kwotę 5 % wartości przedmiotu sporu, do tego dochodzą jeszcze koszty opinii biegłego geodety i biegłego do spraw szacowania nieruchomości. Zasadnym jest składanie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych z uwagi na sytuację materialną.
7. W przypadku gdy dawny właściciel nieruchomości otrzymał na Ziemiach Zachodnich bezpłatnie mienie zamienne, kwotę odszkodowania należy pomniejszyć o wartość otrzymanego mienia zamiennego.

III. DZIAŁANIA W PRZYPADKU STWIERDZENIA, ŻE DAWNY WŁAŚCICIEL NIERUCHOMOŚCI NIE ZOSTAŁ WYMIENIONY W ORZECZENIU O PRZEJĘCIU MIENIA LUB POMIMO JEGO WYMIENIENIA W CHWILI WYDANIA TEGO ORZECZENIA JUŻ NIE ŻYŁ.

1. W tym przypadku należy pominąć całą procedurę administracyjną, gdyż nie ma potrzeby stwierdzenia nieważności orzeczenia Prezydium Powiatowej Rady Narodowej o przejęciu mienia.
2. Po uzyskaniu dokumentacji geodezyjnej i przeprowadzeniu postępowań spadkowych można wystąpić do właściwego miejscowo dla położenia nieruchomości sądu rejonowego z powództwem o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.
3. Dalsze kroki po uprawomocnieniu korzystnego wyroku sądu powszechnego (tj. Urząd Skarbowy, ewidencja gruntów w Starostwie, założenie księgi wieczystej, postępowanie rozgraniczeniowe, wydanie nieruchomości) są takie same jak opisane w pkt I.
4. W przypadku gdy dana osoba nie była ujęta w orzeczeniu o przejęciu mienia to na dzień dzisiejszy nie ma możliwości domagania się odszkodowania od Skarbu Państwa za utracone nieruchomości. Trwają obecnie przed Naczelnym Sądem Administracyjnym postępowania w sprawie rozpoznania skarg kasacyjnych zmierzających do wykazania, że także w takich sprawach możliwym jest domaganie się odszkodowania od Skarbu Państwa (w przypadku uzyskania precedensu w tych sprawach, zostanie podana stosowna informacja w tym zakresie).